

Nauczyciel(ka) – czyli kto? Zamiast abecadła

Teacher(ess) – who is it? Instead of the alphabet

Katarzyna Kuczyńska-Koschany
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Profesor Bożenie Chrzęstowskiej – Nauczycielce Bardzo Dużej

Abecadło z pieca spadło,
O ziemię się hukło,
Rozsypało się po kątach,
Strasznie się potłukło:
(Julian Tuwim)

A to ktoś taki (taka), kto najpierw rozumie, że ktoś nie rozumie tego, co on (ona) rozumie doskonale.

Będzie też kimś, kto w lot pojmie, że ktoś (jeden, jedna), kto pojmuje w lot, to uczeń szczególny /uczennica wybitna – im dyskretnie podrzuca trudniejsze lektury i zadania.

Czyli ktoś, kto sam(a) o sobie wie, że wielu rzeczy nie wie i nie wszystko rozumie.

Daje jednak skrzydła (niewłasne, niesztuczne, nie-Ikarowe) innym, tym, którzy nie rozumieją (powoli zaczną) i tym, którzy rozumieją najbardziej. I – co najważniejsze – tym pośrodku.

Ewentualność konsultacji i zmiany to istota pracy w zespole: w klasie, przy pisaniu podręcznika, podczas zajęć uniwersyteckich, w kole naukowym, podczas warsztatów.

Fragment, drobiazg, niuans – tak pracuje nauczyciel(ka) języka, który znamy najlepiej, w którym się urodziliśmy. Ale – oczywiście – jak mawia Bożena Chrzastowska: nie można być (jedyne) specjalistą od przyimka.

Grzechem pierwotnym byłaby zarozumiałość. Nie można uczyć innych, zjadłszy uprzednio wszystkie rozumy.

Historia uczenia (się) jest długa jak historia życia na Ziemi, dłuższa niż historia człowieka.

Inspiratorka, ta, która uruchamia iskrę. Tak się myśli o najlepszych nauczycielach/nauczycielkach.

Jest metodyczna(y) – ma metodę. Nie jest natrętnie dydaktyczna(y), czyli niekoniecznie „wie lepiej”, otwiera się na inne metody, czyli „drogi do dróg”, jak mawiali Grecy.

Ktoś inny(a). Nauczyciel(ka) to ktoś inny(a). Kiedy Rimbaud poucza swych nauczycieli, daje im lekcję, że już nimi nie są, staje się sobą. Czyli też – kimś innym niż zakładał projekt edukacyjny.

Lubi się nauczycieli dziwnych, nie-takich-jak-wszyscy, ale sprawiedliwych (wtedy mogą być ekscentrycznie ubrani, spóźnić się albo/i przedłużyć lekcję, zapominać i zaskakiwać, mogą wiele).

Ławka ostatnia w rzędzie pod oknem – ulubione miejsce indywidualistów i łobuzów (dużo światła i można bezkarnie rozmyślać o czymś innym niż na tablicy).

Mary Poppins – nauczycielka nietypowa. Nagle – frunie. (Potem udaje, że tego nie robiła, ale kochamy ją za to, że pofrunęła). Mistrzynie.

Napisał Korczak, z tęsknotą, słowa: „kiedy znów będę mały...” (nie Gombrowicz).

Oddech dzieci idących do szkoły ratuje świat (mawiają Żydzi).

„**P**anna Fauchet miała najlepsze intencje, aby w swoim pojęciu być dla mnie dobrą. Lecz była to typowa nauczycielka, siwowłosa, surowa, bezkrwiasta” (Edith Nesbit, *Dawno temu, kiedy byłam mała*, przeł. Irena Tuwim, Nasza Księgarnia, Warszawa 1969, s. 92). Bywają, na szczęście, nietypowe.

Rozmowa: od Sokratesa istota przebywania z nauczycielem/nauczycielką.

Siłaczka: (nieprzypadkowo) rodzaj żeński.

Trafia nawet do tego, do kogo nikt przedtem nie trafił – zna każde którądy.

Umie powiedzieć to we wszystkich tonacjach, na wszystkie sposoby, zawsze inaczej. Co? To samo.

Veni, vidi, [i po wielokrotnych porażkach – małe zwycięstwa].

„Wojna to czas, kiedy nie chodzi się do szkoły” (powiedziała dwunastoletniej Lenie – Bożena Chrzastowska).

X [niewiadome są ważne w uczeniu humanistycznym].

Y [także dwie niewiadome i pewność niepewna, że niektórych kwestii nie da się rozwiązać].

Ze zrozumieniem najpierw się czyta, potem się pisze, potem uczy czytać, potem uczy pisać. Tylko tak. I zawsze inaczej.

O Autorce:

Katarzyna Kuczyńska-Koschany – prof. dr hab., polonistka, komparatystka, eseistka, prozaik. Zajmuje się poezją i jej interpretacją, recepcją poetów niemieckiego i francuskiego kręgu językowego w Polsce, Zagładą Żydów, synapsami poezji i plastyki, europejskim i polskim esejem literackim. Autorka książek: *Rilke poetów polskich* (2004; wyd. II 2017), *Rycerz i Śmierć. O „Elegiach duinejskich” Rainera Marii Rilkego* (2010; wyd. II 2015), *Interlinie w ciemności. Jednak interpretacja* (2012), *„Все поэты жиуды”. Antytotalitarne gesty poetyckie i kreacyjne wobec Zagłady oraz innych doświadczeń granicznych* (2013), *Skąd się bierze lekcja polskiego? Scenariusze, pomysły, konteksty* (2016), tomu prozy *Zielony promień* (2006). Wydała wybór *Wiersze (nie)zapomniane* Anny Pogonowskiej (2018). Współautorka podręcznika *Staropolskie korzenie współczesności* (2004). Członkini komisji ds. przeciwdziałania dyskryminacji przy Rektorze UAM. Opiekunka naukowa Koła Miłośników Kultury i Literatury Żydowskiej „Dabru met” (UAM). Obecnie kieruje Zakładem Badań nad Tradycją Europejską IFP UAM.

